

POSTANOWIENIE

8 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 8 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa A. spółki akcyjnej w W.
przeciwko G. M.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej G. M.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 17 maja 2023 r., VI ACa 877/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 12500 (dwanaście tysięcy pięćset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanej niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanej G. M. od wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 17 maja 2023 r., sygn. akt VI ACa 877/22 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie miało znaczenia prawnego (ze względu chociażby na art. 76 k.p.c.) dla biegu postępowania kasacyjnego w zakresie podmiotowym pismo procesowe powoda z 10 września 2024 r. zawierające wniosek o zawiadomienie osoby nabywcy wierzytelności o toczącym się procesie w celu wstąpienia do sprawy po stronie powoda (k. 506 i n.).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

W skardze kasacyjnej pozwana zarzuciła naruszenie: 1) prawa procesowego, tj.: art. 367 § 3 k.p.c. z uwagi na sprzeczność składu orzekającego i rozpoznanie sprawy w drugiej instancji przez sąd w składzie jednoosobowym, co skutkuje nieważnością postępowania; art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 327¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty sprawy na skutek nieodniesienia się do wszystkich zarzutów apelacyjnych; 2) prawa materialnego, tj.: art. 6 k.c., art. 58 § 1 k.c., art. 75 ust. 1 oraz art. 75c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”) przez ich niezastosowanie; art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: „u.k.w.h.”) przez jego błędną wykładnię i w konsekwencji błędne uznanie, że pozwana ponosi odpowiedzialność w stosunku do powoda jako dłużnik rzeczowy.

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudence (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny - wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ., z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c. Nieważność postępowania odwoławczego skarżąca opiera na tym, że zaskarżony wyrok został

wydany w składzie jednego sędziego, zamiast wymaganego składu trzyosobowego. Skarżąca powołała się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III CZP 6/22. Z kolei przesłankę występowania istotnego zagadnienia prawnego wywodzi z potrzeby wyjaśnienia, czy w przypadku ogłoszenia upadłości dłużnika osobistego (kredytobiorcy) dłużnik rzeczowy może ponosić odpowiedzialność także w razie niedokonania przez wierzyciela (bank) skutecznego wypowiedzenia umowy kredytu wobec dłużnika rzeczowego. W ocenie pozwanej ogłoszenie upadłości dłużnika osobistego skutkuje powstaniem stanu wymagalności zobowiązania pieniężnego, którego termin płatności świadczenia jeszcze nie nastąpił (art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe; dalej: „pr. upadł.”) i ogranicza się jedynie do postępowania upadłościowego. Natomiast skutek ten nie obejmuje wymagalności zabezpieczonej wierzytelności w stosunku do dłużnika hipotecznego będącego osobą trzecią i w takim przypadku, zgodnie z art. 78 ust. 1 u.k.w.h. wierzyciel jest zobowiązany do dokonania wypowiedzenia w stosunku do dłużnika hipotecznego. W niniejszej sprawie pismem z dnia 1 września 2016 r. powód wystosował do dłużnika rzeczowego N. M. przedsądowe wezwanie do zapłaty, a ponadto zawiadomił ją jako dłużnika rzeczowego o wypowiedzeniu umowy kredytu spółce M. S.A. Tymczasem na podstawie notarialnej umowy darowizny z 23 sierpnia 2016 r. nieruchomości objęte zabezpieczeniem hipotecznym stały się własnością pozwanej G. M. Pismem z dnia 15 maja 2017 r. powód wezwał pozwaną G. M. do zapłaty wymagalnego zadłużenia, a pozwana nie uczyniła zadość temu wezwaniu. Według Sądu Apelacyjnego wezwanie z 15 maja 2017 r. czyniło zadość wymaganiom wypowiedzenia w stosunku do dłużnika rzeczowego wynikającym z art. 78 ust. 1 u.k.w.h.

Kolegialność składu orzekającego, będąca ugruntowaną zasadą w postępowaniach odwoławczych, zapewnia wyższy standard kontroli odwoławczej, pozwala bowiem na kształtowanie się decyzji w drodze dyskursu i ścierania stanowisk, umacnia bezstronność, niezależność i niezawisłość orzekania oraz zwiększa legitymację rozstrzygnięcia sądu w odbiorze społecznym, a tym samym jest pożądana z punktu widzenia właściwej ochrony praw stron i uczestników postępowania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 1 lipca 2021 r., III CZP 36/20,

OSNC 2021, nr 11, poz. 74 i powołane tam judykaty). W związku z pandemią COVID - 19 ustawą covidową, w wersji obowiązującej od dnia 3 lipca 2021 r. (por. art. 4 ustawy z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1090; dalej: „ustawa z 28 maja 2021 r.”), postanowiono, że w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania tego z nich, który obowiązywał jako ostatni, w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c. w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego, z wyjątkiem spraw rozpoznawanych w składzie jednego sędziego i dwóch ławników; prezes sądu mógł zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeśli uznał to za wskazane ze względu na szczególną zawłość sprawy lub precedensowy jej charakter (zob. art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4, uchylony art. 28 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. poz. 1860; dalej: „ustawa z 7 lipca 2023 r.”). Na gruncie tych przepisów w judykaturze Sądu Najwyższego wypowiedziano pogląd, że odstępstwo od zasady kolegialności składu sądu odwoławczego nie jest równoznaczne z oczywistym naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji RP (zob. uzasadnienie postanowienia z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22). Ostatecznie w związku z licznymi rozbieżnościami w orzecznictwie, Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r. - zasada prawna - III PZP 6/22, wyjaśnił, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy covidowej ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), przy czym zastrzegł, że przyjęta w tej uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia.

Z dniem 28 września 2023 r. nastąpiła zmiana stanu prawnego i powołaną ustawą z 7 lipca 2023 r., znowelizowano m.in. art. 367 k.p.c. dotyczący składów sądów drugiej instancji, rozpoznających apelację; w tym zakresie ustawa ta weszła

w życie 28 września 2023 r. (art. 1 pkt 15 i 16 w zw. z art. 40 i art. 32 ust. 1 tej ustawy). Zgodnie z art. 32 ust. 1 zw. z art. 1 pkt 15 i 16 oraz art. 40 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r., w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej noweli, sąd rozpoznaje sprawę zgodnie z nową regulacją prawną w zakresie składów orzekających i jeżeli na podstawie przepisów dotychczasowych do rozpoznania sprawy wyznaczono skład trzech sędziów, dalsze jej prowadzenie przejmuje sędzia wyznaczony jako sprawozdawca, przy czym sąd rozpoznaje sprawę w składzie zgodnym z przepisami dotychczasowymi, jeżeli przed dniem wejścia w życie tej noweli doszło do zamknięcia rozprawy.

Nie może być jednak mowy w tej sprawie o nieważności postępowania, skoro zamknięcie rozprawy nastąpiło 19 kwietnia 2023 r. (k. 397). Co prawda powołana uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego wprost nie wyjaśniła sytuacji, gdy - tak jak w tej sprawie - zamknięcie rozprawy miało miejsce przed 26 kwietnia 2023 r., zaś wydanie wyroku już po tej dacie, ale w tej materii należy odwołać się na zasadzie analogii do regulacji zawartych przykładowo w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 2021 r. oraz art. 32 ust. 1 w zw. z art. 1 pkt 15-16 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r., w których ustawodawca położył nacisk na stan istniejący w chwili zamknięcia rozprawy (zob. również ogólne przepisy k.p.c., jak np. art. 316 § 1 k.p.c. [w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.] oraz art. 174 § 2 zd. 2 k.p.c. [w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.]).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Przedstawione przez skarżącą zagadnienie prawne nie spełnia powyższej przesłanki, gdyż pozwana założyła, że nie doszło do skutecznego wypowiedzenia wierzytelności hipotecznej, a to pozostaje w sprzeczności z ustaleniami faktycznymi i oceną prawną dokonaną przez Sądy *meriti*. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w stosunku do dłużnika osobistego, ze względu na ogłoszenie jego upadłości z dniem 6 czerwca 2016 r., miał zastosowanie skutek z art. 91 ust. 1 pr. upadł. Natomiast Sądy obu instancji dokonując oceny prawnej wezwania do zapłaty z 15 maja 2017 r. (k. 72) przyjęły, że zawiera także wymagane w art. 78 ust. 1 u.k.w.h. wypowiedzenie wierzytelności hipotecznej. Ponadto Sąd pierwszej instancji stwierdził, że za wypowiedzenie wierzytelności hipotecznej może być uznane doręczenie pozwu pozwanej.

Na marginesie wskazać trzeba, że stanowisko odnośnie do dopuszczalności kwalifikowania pism procesowych jako zawierających również oświadczenia woli o skutkach prawno-materialnych, należy uznać za ugruntowane w orzecznictwie, przy czym, co oczywiste, nie dotyczy to tych czynności materialnoprawnych, dla których zastrzeżona została forma szczególna pod rygorem nieważności. W uchwale z dnia 11 września 1997 r., III CZP 39/97 (OSNC 1997, nr 12, poz. 191), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że wypowiedzenie najmu lokalu mieszkalnego może nastąpić również przez doręczenie najemcy wniesionego przez pełnomocnika procesowego pozwu o opróżnienie tego lokalu. W innym judykacie, Sąd Najwyższy stwierdził, że wprowadzie przewidziany w art. 91 k.p.c. zakres umocowania z mocy ustawy nie uprawnia pełnomocnika procesowego do złożenia materialnoprawnego oświadczenia o potrąceniu, to jednak oświadczenie woli mocodawcy o udzieleniu pełnomocnictwa do złożenia takiego oświadczenia może być złożone w sposób dorozumiany (por. wyrok z dnia 20 października 2004 r., I CKN 204/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 176).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i

art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 9 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[SOP]